

О.А. Кулініч, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

НАДДИСЦИПЛІНАРНІ ПРОГРАМИ У ФОРМУВАННІ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

На сучасному етапі модернізації вищої освіти однією з актуальних проблем стає підготовка здобувачів вищої освіти, що випускаються, до продовження навчання, а також до вирішення будь-яких фахових проблем. Для цього повинні бути досягнуті не стільки дисциплінарні, скільки метадисциплінарні результати, які повинні знаходити вираження у фахових компетенціях. Відповідно, вирішення цієї проблеми полягає у процесі міждисциплінарної взаємодії. Однак це завдання сьогодні вирішується недостатньо системно й організовано, багато в чому залежить від індивідуальних підходів до викладання матеріалу окремими викладачами. Але у вищій освіті вже є механізм, що дозволяє реалізовувати завдання розвитку особистісних і соціально-економічних компетенцій здобувачів вищої освіти, щоб поєднати для їх здійснення зусилля викладачів абсолютно різних дисциплін. Ідеться про розробку і реалізацію наддисциплінарної програми.

Розробка наддисциплінарної програми – творчий процес, в якому приймають участь не тільки викладачі, здобувачі вищої освіти, а й підприємці-роботодавці. Створити таку програму, яка буде мати універсальний характер, не просто – вона народжується в ході спільної творчої діяльності, повинна відповідати потребам кожного окремо взятого закладу вищої освіти, врахувати його особливості і специфіку. Однак робота над такою програмою надзвичайно цікава всім її учасникам, а головне – надає реальний відчутний результат у вигляді творчих освітніх продуктів і надбаних компетенцій.

Незважаючи на те, що на сьогодні залишається не зовсім зрозумілим як співвідносяться особистісні і метадисциплінарні результати, очевидним є орієнтація на потребу готувати здобувачів вищої освіти до реального життя в сучасному суспільстві, до навчання протягом всього життя і самоосвіти, до вирішення конкретних проблемних ситуацій, що виникають перед ними на підприємстві та за його межами.

Розглянемо, що собою являють наддисциплінарні програми для того, щоб визначити можливість використання самого механізму таких програм у вищій освіті відповідно новим освітнім стандартам.

Необхідно зазначити, що наддисциплінарна програма є відображенням програми спільної роботи викладача і здобувачів вищої освіти за необхідним напрямом діяльності фахівців. На відміну від звичайної навчальної програми, яку розробляють викладачі, наддисциплінарну програму конструюють або обирають здобувачі вищої освіти разом з викладачами за рекомендаціями і відгуками роботодавців, і разом визначають логіку її освоєння, коректуючи початковий варіант програми в процесі спільної діяльності. Крім того, сама логіка розробки наддисциплінарної програми інша. Спочатку визначається коло проблем, що підлягають вирішенню. Потім, виходячи з проблеми, розробляється програма спільної діяльності здобувачів вищої освіти і викладачів, яка реалізується в результаті вирішення ситуаційних завдань. Необхідно зазначити, що наддисциплінарна програма – не є жорсткою конструкцією, яка потребує обов'язкового виконання, це стратегічний план розгортання діяльності, ландшафт спільної діяльності. Таким чином, наддисциплінарна програма реалізується в процесі вирішення ситуаційних завдань і є необхідною для досягнення метадисциплінарних освітніх результатів в рамках спільної діяльності здобувачів вищої освіти і викладача. Як відзначають дослідники, головною перевагою наддисциплінарної програми над навчальною різних типів, є наступне: вона сприяє подоланню фрагментарності знань і формуванню загальнонавчальних вмінь і навичок; мета і завдання такої програми зорієнтована на конкретний практичний результат – своєрідний освітній продукт програми; як правило, на її освоєння не потрібно виділяти додаткового навчального часу тому, що її зміст начебто накладається на зміст фундаментальних курсів; процес розробки і реалізації програм сприяє формуванню команди викладачів, об'єднаних однією метою.

Крім того, наддисциплінарні програми вирішують ще кілька актуальних проблем: інтеграції формальної і неформальної освіти й самоосвіти здобувачів вищої освіти; розширення освітнього простору; вибудовування індивідуальних освітніх маршрутів; зміни позиції студентів з пасивної не просто на активно-виконавську, а й на ініціативно-творчу позицію в процесі навчання; формують універсальні інформаційно-пізнавальні, регулятивні, особистісні і, відповідно, фахові компетенції. Всі ці безперечні переваги наддисциплінарних програм, що відповідають соціальним і особистим потребам сучасних фахівців, дозволяють розглядати їх як спосіб побудови і реалізації інноваційного типу навчання, що відповідає глобальним викликам нашого часу.